

Селалаг

8

2022

6+

ISSN-0235-1366

МАЇЦХАЛИЙ БУТТ

Коазой Нурдин

БАЪ ТІА

Керда ди доладеннад баъ тІа. БІайха малх хъеж. Наггахъа морхилгаш я, сигала гІолла лелаш. Сомадаьннад баъ тІара халкъ.

Баъ тІа баскилгаш Іех. БІаргаго хала да уж: баьццара баскилгаш баьццара баьцашта юкъе хьулалу.

Сигала хоза кІормацаш лел, дийнача зизашта тара а долаш.

Зизан тІа, «жуж-жа» яхаш, тенна бурилгмоза багІа. Даим дургал молаш, доммалха юаш ба бурилгмоза. Цудухъа ба иштта берста-тенна.

Гаьнаш тІа нІовцискаш да гІаьнаш дуаш. СихагІа кІормацаш хила безам ба цар; цудухъа, вІалла ца соцаш, гІаьнаш дуаш, мочхалаш хьокхадеш, да уж.

КІотарга ткьоврилга тІа шиъ сирсай ба, вІашагІлеташ. Юххера а, цхьанне ший муІашца айбий, чукхосс ткьоврилга тІара вож сирсай.

Зунгаташ да фос лаха арадаьнна. Баьцашта юкъегІолла долхаш да уж мугІарах, тІем тІа даха арадаьнна эскар санна.

Нокхармоза багІа зизан тІа, дургал йоаккхаш. Нокхармозаша цу дургалах модз дергда. ТІаккха мерза модз берашеи боккхийчари дуаргда.

Мозийи пхъажбуаргаши я, тІагІолла лелаш. Баьцашта юкъе маза бувзаш, гизг я, уж мозийи пхъажбуаргаши лувца аьнна. Гизга гаьна йоацаш, зизан кІалха лечкъа, кІийлен хайна, меттагІ ца хьовш, текъачоапилг ягІа, зизан юххе хьатІаена моллагІа дийна хІама лаца кийча йолаш.

Хин тоатолг да, баъ тІагІолла Іододаш. Хи тІа гІолла хийдустаргаш лел. Хоза я баъ тІа аьхки. Хоза я баъ тІара садоалла хІамаш. Хоза да Дала кхелла дуне.

Берий вхоллам

*Мархенаькъан Хъава,
Наьсарен №9 йола ишкол, 6 «б» класс*

ЗІАМИГА ВОШИЛГ

ЗІамагІа вошилг ва са,
Даьннадац цун ши шу мара,
ЦІагІа соцалац минота из,
Сарралца лел из цхъаь ше ара.

ДогІа дийлха даьлча чехка,
Маьчеш йоацаш, воал из баь тІа,
Цамогаш хул цу сайран сиха,
Бехке ю цо пазаташ тІаьда.

*БІарахой Салима,
Пхьилекъонгий-Юртара
№2 йола ишкол*

*Сазанаькъан Макка,
Наьсарен №9 йола ишкол,
3 «в» класс*

*Беканаькъан Мадина,
ТІой-Юртара №1 йола ишкол*

АСТАГІА ЗУНГАТ

Іуйран хьалбаьннача маьлхо хоза хьаьста, сомабаьлар зунгаций боарз. Шо-шоай декхараш кхоачашде кийчделар цу чура зунгаташ.

Къамаьл доладир доккхагдолча зунгато:

– Вай деррига вахар юкъара ма дий, – аьлар цо. – Цудухьа хларане ше-ший декхар кхоачашде деза. Цалаш ха деш хургда, араьхара моастагІа чувоагІаргвоацаш, вайна зе дергдоацаш. Вокхар, боарза чу гулъенна нувхаш дІайоахаш, цхьалхало ергья. ХІаьта кхоалагІчар Іан кийчо е еза, дІаара а даьнна, массане а цхьа барт болаш.

– Ховш хилалаш, – аьлар цо. – Мухь ги боацаш доагІаш дола зунгат, боарза чу чудутаргдац шоана. Дер дайна лелараш

кхоабаш йола моттиг яц ер, из дІаховлда массанена а.

Дерригаш а шоай болх бе дахар. ЗІамига зунгат а дахар царца. Бакъда из сов къона дар, дикка лорадала хацар цунна. Цхьан цІагаргех гІерташ доаллаш кхера ІотІакхийтар цун тІехьашкарча кога. Халла мара дІа ца дохалуш, дисар мискинг. Вож зунгаташ даггара болх беш лелар. ХІаьта зІамига зунгат, лачкъа а лечкъа, дагІаш дар. Эхь хетар цунна болх ца беш дагІа. Ше лозадаьлгІа дІаала а эхь хетар. Иштта даьгІар из сарралца. Сарахьа чудаха деза ха хьаэттар. Фу дергда зунгато? Цунна-м мухь дІабахьа меттел, ший дегІ дІатокхаде а мича могоар халла мара. ХІаьта а чудаха-м дезар. Морхаш яр сигала хьувзаш. Чу ца додаш,

ара дусе, догла ютладийтта, юхьоргда из. Цунна клалхардала а могоаргдац, ший позабаьча когаца.

Шорттига чудоладелар из. Ха тла латтача зунгаташа ги мухь боаца зунгат чудитацар. Ше а чудутаргдоацилга ховра цунна. Боарза гонахья гобаха доладелар зунгат.

«Фу дича бакъахья дар-те аз?» – яхаш, уйла йора цо. Ер длахъежача, укхун довзаш дола цхья зунгат доаглар, токхабаь блоагла а бахъаш. Хала доаглар из, даггара глерташ, хьоцар ю а ухаш. Из боарза чу эшаш бар, тховна клал глортора оттабе.

Цунна тла а даха, дехар дир укхо:

– Боккъал а, маршкиш, со хъайца блоагла бахъаш денад ала цунга, – дехар дир цо.

– Аргдац аз, – духьалдаьлар вож. – Дер дайна а ца лелаш, аз санна болх бе безар.

Аз, хала текхабеш, бахь ер.

– Лийннадац хьона со, дер дайна! – юкадар зламига зунгат. – Цагаргах глерташ доаллар со, са кога кхера ютлакхийтар. Астагла а хинна, дла ца дохалуш дисад со халла мара. Къа ма дий са! Ара бийса яккха дусе, лерг ма дий со, – юдийлхар зунгат.

– Мегаргда тлаккха, – раьза хилар вож, юххера а. – Хьо астагла хиларах, аз гло дергда хьона, кхоана со клалдисача, ла сона а гло дергдале.

– Дергда аз хьона гло! – глалдахар астагла зунгат.

Чудахар зунгаташ, шоай блоагла а ийца. Кастта ког бийрзар астагича зунгата. Шоайла массаза новкъостал а деш, дика доттагий хилар шин зунгатах.

Глудантанаькъан Д. сурташ

ЛОР

Аслан ва тха
Лорал ховш,
Шелг, цІийбенна,
Хуле Іовш,

ЦІогІа деттац,
Ийдеш ков.
Фу де деза
Цунна хов.

Баь тІа ягІа
Дынбарг зий,
Дарба ду цо
Човна ший.

Лоалахочун
Лазе дог,
Іовулл, нийсбий
Шаккха ког.

Вод из йолча
Хаьсий беш,
Унахочоа
Чахра эш.

Мелча, цунах
Яьккха мутт;
Лазар доацаш,
Боаккх цо бутт.

Кхай тІа воде,
Буь цо чІим.
Хьандар буэ,
Лазац жим.

Модз хьекхача,
ТІайоалл мос,
Болаш хьона
Беза бос.

ЛОМАХ ЛЕТА ЦИЦИ

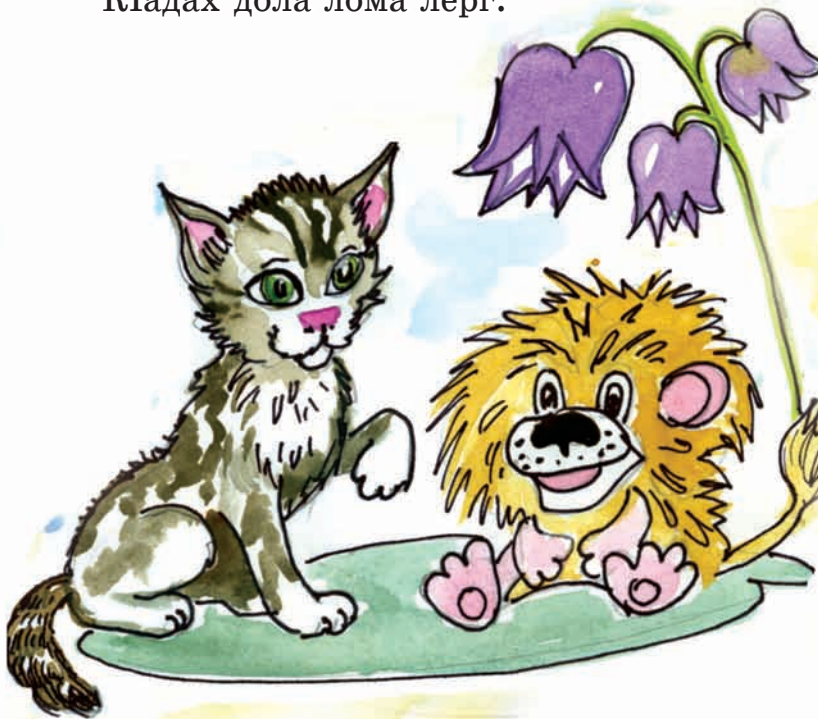
Дыж! Быж! Бов- бо-боов! –
Коа да латар, тохар, дов.
Бийна тІеххъа тІоара кхет –
Цици ломах къиза лет.

Лайтта кхете, ураэккх,
Майра лайце лома лерг,
Дожо лайце диткъа мекх,
Тох цо тІаккха ира царг.

Токхаш латт хІанз лomo гІод:
Дус из доацаш доккха тІод,
ЦІаькхаза Цици цунах лат,
Харцахъа йоаккхаш Лома бат.

КІадах йоккха чІегилг йоал,
Лергех боамби гучабоал,
Массанена тІаккха хов,
Мишта ийшад лома гІов!

Дыж! Быж! Бов-бо-боов! –
Ловзорг эшаш, дижар дов!
Цици тахан майрадерг –
КІадах дола лома лерг.

МАЛХ СОМАБАККХАР

Карта бекъилга тІа яьнна,
Малхага кхайкар боргІал вай,
Яйдар дІа-хъа морхаш кІай,
Малх хьалбаьлар сомабаьнна.

Цо дІакхаьллар шийла дохк,
Бийсо Іуйре ялцца Іоадаь.
СалаІийта, седкъий доадаь,
ЗІанарех хьалбизар мохк!

ГІудантанаъкъан Д. сурташ

ВИРБАКЪИ, ИСТОЛИ, ПХАЪН-ЧИАРГЕИ

ингалсий фаълг

(Чаккхе. Юхъиг еша журнала укхал хьалхарча номер тIара.)

Водаш-водаш, хьалха ше хиннача харшене кхаьчав из.

– Яьй, фусамда! – цIогIа техад цо харшене латтачунга. – Хьаоттаде сона хьалхашка дуарг мел дари марг мел дари! Эггара дикагIдар, эггара чамедар а оттаделахь!

– Ia бехк ма баккха, бакьда вай доалахьа тховсара дуачох хIама дац, докъадаь дулхи фуаши мара, – аьннад харшене латтачо.

– Фуаш?! Докъадаь дулх?! Ia дувцар цхьаккха къамаьл а дац! Сона мишта оттабу из тайпа кхача?! – цIогIа техад зIамигача сага. Гидоалла ший истол, катеха Iолаьтта а даьккха, амар деннад цо истолага: «Хьаоттабе кхача эггара толашагIбар!» ХIа аьнна из цун багара доаллаше а, истол хьалдизад мегарг мел долча даарех: марш, юзаргаш, кхерза москал, коартол, хох, нарсий буц – цу тIа Iюацаш хIама хиннаяц.

Харшене латтар, бIаргаш тIа а даьхка, цу шедолчунна бIарахьийжав, бакьда, хIама аьннадац цо. Цу бус Джекага хинначунна тарра дола истол ший бада тIара Iо а даьккха, из хийцад цо.

Юха Iуйран хIаманна пайдан доаца истол

ги а тесса, цIаваха араваьннав Джек.

– ХIанз мегаргий аз, дади, сайна езаш Iола IоI хьайоалае? – хаьттад цо даьга, ше цIакхаьчача.

– Мегаргьяц, хьо из кхоабалургIолаш веце-м, – аьннад дас.

– Цунна сагот ма де Ia, – аьннад Джека. – Хьажал, сона мел дезар хьадеш дола истол да сога.

ЦIеньюккье истол Iо а оттадаь, амар деннад цо, из даарех хьалдузаргдолаш. Бакьда истол даьсса дисад.

ЭгIазвахача дас, тIакхийтта пенах хьалъулла аьшкан товIа хьа а ийца, из букъа юккье етташ, эккхаваьв воI цIагIара. Ма даггара удаш-водаш, ма даггара удаш-водаш, вахав Джек додача хила чувожжалца! Цигара цхьан къонахчо хьалваьккхав из. Къонахчо аьннад Джекага:

– Со укх хи тIа тIий туллаш воалл, сона новкъостал де деза Ia. Укх багIача пхаьн хена тIа а ваьле, Ia из бухь Iосоттабе, аз лохера овлаш оахкаш бухбоаккхаргба ер. Хи дехьа-сехьа бердаш тIа IотIабужаргба, цунах тIий хургда.

Из хьадаьд цу шинне. Джек, бухье тIа а ваьнна, хенах Iоолла а венна, из Iосеттабе волавеннав, кьонахчо овлаш аьхкад. Хи Iобежаб, ши берд а лоацаш.

– Баркал, – аьннад кьонахчо Джекага, – Iа баьча балхах аз ер боал лургба хьона. Из а аьнна, дIакхайда, Iобежа улпача хенах чIарга яьккхай цо. – Нахьий, ер чIарга я хьона, – хьакховдаяьй цо из Джекага. – «IотIаетта цунга Iа аьннача миноте, хьо эгIазвигача сага еттаергья хьона цо, Iа саца аллалца.

ГIадвахав кIаьнк, ший кара из чIарга кхаьча. Из хьабе а елла, харшене вахав из, хIаьта, харшене латтар хьагучавоаллаше а, цIогIа техад цо:

– IотIаетта вошшийна вираI!

Из цун цIогIа доаллаше, укхун бера хьа а, иьккха, харшене латтачунна етта йолаеннай чIарга. Иийттай цунна цо, иийттай – кертах а, букьах а, хаьнех а; харшене латтар лаьтта Iовежача а, сецаяц чIарга, етташ. Юххера а, харшене латтачо укхун вири истоли юхаделча, соцаьй цо чIарга, кьонахчунна кхы еттаргIоацаш. Истол ги а делла, чIарга бе а елла, ший вира тIа а кхоссавенна, хаьккка цIавахав Джек. Ер цIакхаьчача, да Iаьхарте дIавийрза хиннав. Кхий чу вир дIачу а йига, цун лергех каетта волавеннав Джек, вира хьалхашка доалла хьай дошох-дотох хьалдиззалца.

Дукха ха ялале, ерригача шахьара дIахайнад; Джек, ахчах хьалвикьа волаш,

цIакхаьчалга. Циггача хьона, ше мел йола йоI тIехьяьннай Джека, ше-ше цо маьре югаялара, яхаш.

– ХIатоане, – аьннад Джека, – аз шух югаргьяр я, кхоана со волча эггара дукхагIа дошув-дотув дахьаш хьаенар.

Юха Iуйран укхун наIар тIа гулбеннаб шахьаре мелбола мехкарий, коча йовхамашка шортта дошув-дотув а дахьаш баьхка. Джека догдоахар а хиннай царна юкье. Бакьда цун коча чу хIама илладац, дото ши гуришк мара.

– Хьо юстарьяла, са хозаярг, хьога дошув а дац, хьога дотув а дац, – аьннад цунга Джека.

Цо аьннача тайпара, юстарьяьннай йоI. Бакьда, Джека аьннар сов новкьа хиннача йиий шинна басилга тIагIолла жагIе хий Iоухаш хиннад. Цу тIадамех жовхьараш хулаш, уж лохе Iолегаш, еррига коча юх хьалйизай цун алмазкIигех.

Ший пхаьн-чIарга хьа а ийца, цIогIа техад Джека, мугIарех дIаайтта латтача мехкарашта пIелг тIа а хьекха:

– ДIаетта вошшийна варашта!

Цу сахаьте царна етта йолаеннай чIарга. Мехкарий, кхетам чура а баьнна, Iолийгаб. Цар хьа мел дена дошув-дотув хьагул а даь, ший йола дIаденнад Джека.

– ХIанз хьо я эггара йIаьхий йола йоI, – аьннад цо. – Аз маьре юг хьо.

Таржам даьр – Барсугиров Б.

Доврбиканаькьан I. сурташ

МОАЖА АХКА

Гуйренгара йолаенна блястенга кхаччалца йола ха кхъхьегам хетая хиннаяле, ахкан ха салалара хетая я. «Каникулаш» яхача мерзача дешо кхъастта моттиг далоац цар вахаре. Дешара декхараш дизза кхоачашдаьчун салолам а хул члоагla сакьердаме.

Тлой-Юртарча 4-ча ишколе берий самукьадаккха а, цар салолам лакхача боарам тla хилийта а кхъхьегаш ба дешара балха хьалхалатта кулгалхой. Салолаче берий сакхетамо длаеххача боараме еш, духха белгалонаш чулоацаш я берашта хьайийлла могашал тоаяра йола «Моажа ахка» яха берий салола лагерь. Цу лагера кулгалхо я Мержой Бекхана Лида. Бераш ий тоаба декъаденна да: «Малхилг», «Велакъажар», «Селалад», «Зланаргаш». Гаденаькхан Аюпа Мадинаси, Дударанаькхан Хас-Мухьмада Фатимаси, Коазой Ахьмада Паьтлматеи, Зовранаькхан Билана Тамиласи эздий кхоачашбу тоабашта кхетам балара болх. Цар тлахьожам лоаттабе безаш бляьннел совгla бер да тахан цу лагере. Берий ди длодолалу, зарядка а еш, дег мукьадаккхарца, тлаккха бераш хлама даа дуг. Цул тлахьагla йоагla ха тайп-тайпарча хьашта хетая я. Иштта, берий сакхетам совбоаккхаш йола мероприятеш духха хиннай лагере. Царех я «Са хьамсара Галглайче» яха вай республикан 30 шу дизара хетая йола сурт диллара хь. Цул совгla, берий члоагla самукьадоаккхаш хилар «Наьк тlара хьай хьарак хьакхолла» яха кьовсам. Хларане ше-ший наьк тlара хьарак дуллаш, хьедаьннадар бераш. Члоагla сакьийрдар цар цу дийнахьа. Дикагдола балхаш белгалдаьхар дипломашца, кхыча совглаташца.

Духха ха йоацаш, лагере салолаш дола бераш ТЮЗа кийчабаьча «Ши борз» яхача фьалгага хьажа дига хилар. Самукьдоаккхаш хьехам луши дар берашта дайна дийна сурт. Цига мел хинна бер сакьердамах диза, шоашта мел дайнар дла-хьа дувцаш, делааш дар. Цхьаькха цхьа театральни тоаба яйзар берашта. Цар хьажа аьттув хилар наькьа тla леладеш долча хьаракашта хетабаьча суртгойтамга. Из хьекхар дар Пятигорскера берий театр.

Ала доагla, Тлой-Юртарча 4-гla ишкол берашцара болх цленхашта лелабарах бола бехтокхам бизза кхетабеш йолга. Каст-каста ишкол кхайкаю, цхьаццadolча доакьошка доккха толамаш дахарах. Кулгалхо вола Манкенаькхан Уматгире Йоакъап ший болх дика беш хилар да, ишкола цi дикагчарца яккхара бахьан.

Берел члоагlaгla раьза ба лагере беча балха цар дай-ноаной. Иштта берий салолама хьаст хилар, царна доккха совглат да. Берашта дегarloз мел кхоллачун болх Дала беркате болба!

Новразанаькхан Макка
Келиганаькхан Роза

САГАЛИ АТЛЕТИ

Атлета кога тла хьалтлабаьнна, царг техай сагало. Ший мларашта юкье толабаь, из бе кийчвеннав низах визза вола зламига саг. Бакьда вож, массаза кхувсалуча беса, кхоссабенна клалхарабаьннаб цун талазарах. Из зийнача атлетага мухь баьннаб:

– О, Геракл! Кхыметтел сагал эшабе а ла сона новкъостал деш ца хилча, соца къовсабала кийчбеннараш эшабе мишта гю дергда ла сона?

Клоанолго яхачох гуш да, даьлашка кхайка мегаргвац цхьа доккха бахьан ца хилча, кег-мег хлама нийсденнадар аьнна.

ХУРСКИ ЖЕРЧИ

Жалула юкье яжаш хиннай цхьа хурск. луно ше хьалаьцача, геттара цлоагla lexa а караръяла а глертай хьакхан клориг. Жерча бехк баьккхаб цох:

– Оаха-м хьекхац цу тайпара цлоагla, тхоаш цо хьалаьцача.

– Со хьалацара бахьан кхыча беса да: шугара цунна дезар тхай шуреи мара дац, хлаьта согара дезар – дулх.

Клоанолгах гуш да, ахча довра кхерам а боацаш, сицара къастара кхерам тлалатта нах балане хлана отт.

Таржам даьр – Салиханов А.

Доврбиканаькъан I. сурташ

МОТТ БЕЦЕ, КЪАМ А ДАЦ

Горчханнаькъан Бадрудин

ТЕЛГІА

ТелгІа яхар хандош да. Цун маІан да дІа-юха леста яхилга. Из ала йиш я урагІа хьайолча хІамах а, вешта дІа-юха лесташ додача таках е цу тайпара дІоахал долча хІамах. Мичча беса дале а, цкъа цхьан оагІорахьа ласташ, тІаккха мело вокх оагІорахьа, ше хинначахьа, юхаласташ никъ беш долча хІамах оал из. Наггахьа мара тахан хозаш а лелаш а дош дац из. ТІехьа тІакхийначарна дукха довзарг а дац из. Хозаш хилча а, хьалха оалар: «Сов чІоагІа менна волаш, телгІа а телгІаш мара дІавохалацар из». Цига дувцар вехача сага дегІ да, уралатташе а дІа-юха лесташ дола.

Из дош хьадаьнна хила мегаш да, *талгІи* яхача цІердешах. Е *телгІа* яхачох хьадаьнна хила мег, *телгІаш* яха хандош. Цунах хила тарлур тахан тахканза да.

Вай дошлоргаш тІа дІаяздаь а, маІан цІендаь а, дац из дош. Бакъда гІалгІай йоазанхой произведенешка нийслуш да из. Цудухьа доаладу вай из дош ух оагІон тІа. Из эшаш дош а да, тІехьагІа кхыдола, гарга маІан дола дешаш шийх хьадала йиш йолаш а да.

ЭЗЦЕЛАХ ДОЛА КИЦАШ

Эздело аьннад: «Эхь долча со короргда шоана».

ЭгІазвахá эздий саг воасталургва; лай-саг,
кисá бий а белла, леларгва.

Эздел доацачунга, денал хургдац.

ГІудантананькъан Д. сурташ

ГІАЛГІАЙ СИЙДОЛА НАХ

Мерешканаькъан Султан

БОХТАРАНАЬКЪАН БЕРСА БЕМБУЛАТ

ХІара заман ше-ший куц оттарца, цунца товш бола дика къонахий гучабувл. Царна йовз эттача ханара белгалонаш, хьалхарча даькъе динза даргдоацараш малаглаш да ховш хул уж. Шеко а йоацаш, царех вар массехк шу хьалха кхелха, Бохтаранаькъан Берса Бембулат. ГІалгІай Республика влашгІюллача доккха дакъа лаьцачарех вар из. ХІаьта 1991 шера 26 апреле тІаййца, мехках даьха хиннача халкъий бокьонаш меттаоттаярах дола Российски Федерацие закон чакхдаккха гІерташ, дукха къахьийгад цо. Цу закона лоархІам бовргбац, дукха зама яларах.

ХІаьта гІалгІай къаман паччахьалкхе меттаоттаяра дош дувца доладелча, 1989 шера 9-10 сентябре Шолжа-ГІалий тІа дІайихьар ГІалгІай къаман II-гІа съезд. «РФ чуйоаглаш, ГІалгІай Республика влашгІюлларах дола» Российски Федерацие Закон тІаэца кийчдеши тІаэцаши дукха а беркате а къахьийгар цо. Цудухьа 1992 шера 4-ча июне тІаййцар, вай къаман вахаре боккхача лоархІаме дола из закон.

1990 шера, доазон 884-ча округе гІолла, Бохтаранаькъан Бембулат РФ халкъа депутаталла хорж. 1990 шера денз 1995 шерага кхаччалца, Российски Федерацие Лакхехьарча Совета законодательствах йолча Комитета доакъашхо, Российски Федерацие Къамий Лакхехьарча Совета репрессированни а мехках даьхача а къамий Комитета доакъашхо волаш къахьег цо. "Кортамукъа Россе" фракцена а "Реформай коалицена" а чувоаглаш хул Берса Бембулат. Укхаза аланза далац, вай къаман бала бувцаш а, цу деша дика оагІув лохаш а цунна уллув дуккха вай къаман викалаш хиннилга. ХІаьта цу даькъе йола хьалхале Берса Бембулатага яр. Уж бар Къоастой ИбрахІм, Дарсиганаькъан Муса, Сейнарой Бексолта, Куштанаькъан Ахьмад, Къоастой Беспан, Новрбенаькъан Салман, Чахкинаькъан Башир, дуккха а кхыбараш.

Бохтаранаькъан Берса Бембулат ваь хиннав 1934 шера Нохч-ГІалгІай АССР Галашкински района чуйоаглаш хиннача Мергист яхача юрта. Ший халкъ мехкахдоаккхача хана, итт шу даьнна Бембулат а Казахстане кхоач. Цъабаькъда, дика дешаш, ишкол чакх а яьккхе, Омски юртабоахама институт йистейоаккх, тІехьагІа юртбоахама лилмай кандидат а хул цох.

Нохч-ГІалгІай АССР лаьттан фондах пайда эцара а лораяра а керттера паччахьалкхен инспектор волаш, 35 шера къахьегаш хул Берса Бембулат. Царех тІехьарча пхе шера, Нохч-ГІалгІай Республикан лаьттан реформах йолча Комитета председатель волаш.

Из массехк книжкан автор ва: «Маздакиташ Кавказе», «Россеи гІалгІай доши. Мишта дар из?», «Нийсхонга сатувсаш».

Укх дунен вахара халонаш яйзача цу дикача къонахчо, дукха къахьийгад гІалгІай къаман вахар тоадара, яйна лаьтта бокьо меттаоттаяра. Цу тІехьа цун дика аьттув а баьннаб. Берса Бембулат санна бола дика къонахий дукхагІа хилба вай къаман.

САКЪЕРДАМИЛГАН

Бекмарзиев Д.

КЮМАРГ

– Нани, бераша витац со, доккха кЮмарг да хьо, Ахьми, яхаш. Фу дош да из кЮмарг яхар?

– Хоадаваъ, чов яъ, из йокъаяла йолаелча, цох кЮмарг хул. Бакъда цхъаькха а да цун маӀан. Саг довнаш доахаш, лата гӀерташ, хьалкхувсалуш хилча, ишттача сагах а оал наха «кЮмарг», – из а аьле, бӀарахьож нани Ахьмена. – Даъра, дика-м вайзав хьо берашта. Ва а ва хьо массахана, боргӀилг санна хьалкхувсалуш.

– Со бераша вита-м витац. Латац со, аьлча, маӀа вац, оал; летача, кЮмарг да, оал. Сона-м хац укхаза фу дергда, – йоах кӀаьнка.

– ХӀама де дезац, тарвала мара, – йоах нане, – тӀаккха лета везаргвац.

СОХ КЪАЪНА ДАДИ ВАЪВ

– Аслан, хьагӀатта, деша ваха веза хьа, – йоах нане.

– Селхан хиннавеций со деша ваха? ХӀара денна аха веза цига? – йоах Аслана. – Ер-м дош дац! Садаккха витац оаш, деша гӀо, яхаш; дешара чувеча, цӀагӀардар де, яхаш. Маца ловза везаш ва со? Оаш-м сох къаъна дади ма ваьвий!

КРОССВОРДА ДАШХАРГАН

ПхорагӀа: 4. Айра. 6. Шовлакх. 8. Басар. 11. Дендист. 13. Иаь. 14. Тукарг. 15. Маха. 16. Тхеш.

УрагӀа: 1. Цока. 2. Тха. 3. ТӀора. 5. ЙоачӀинг. 7. Бустам. 8. Боз. 9. Сулув. 10. Чичкье. 11. Даъри. 12. Урхал. 13. Иа.

Оттаяър: Мерешканаькъан Султан

Фу ховли, фу довзали

Фу ховли,
Фу довзали:
ферта тIа улла
КIай бохча,
Бохчанна уллув –
цIе ахча?

(Cuaue, burt, sedzuy)

Фу ховли,
Фу довзали:
массе шера бIаьсти, маьре дода нускал мо
кийч из лу;
наха шийна мел телар
гурахъа цо барайтталенца юхалу?

(vishyI)

Фу ховли,
Фу довзали:
кIарцхалаш доакха моакха е мора
бургац,
цудухъа цунах борз е цхьоги мара
ловзац?

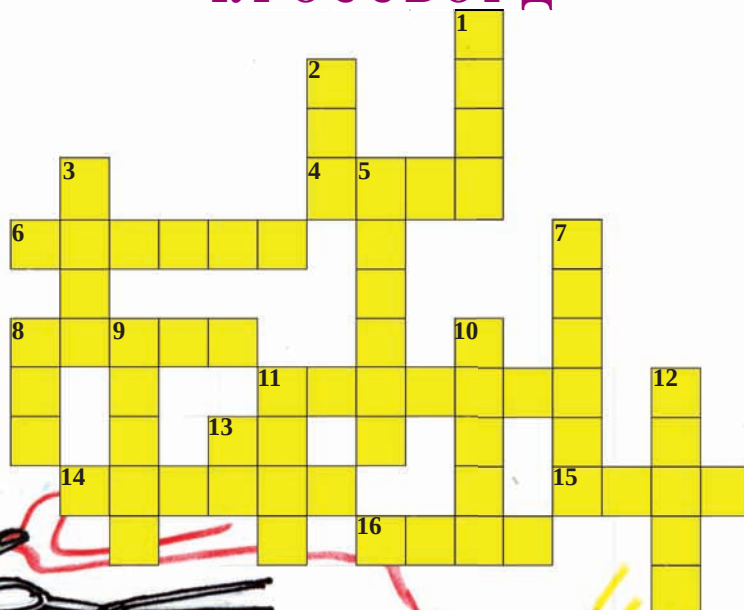
(zue)

ГIудантанаькъан Д. сурташ

Цена свободная

КРОССВОРД

Пхорагла: 4. Маьчех доалл из. 6. Керта тла тулладу йовлакх. 8. Бос хувца хьокх из. 11. Клада йист. 13. Маша беш, пхорагла тоха аьхинг. 14. Зламига клодилг. 15. Хлама тегаш лелабу из. 16. Устаглан чуклийлера доаккха тха.

Урагла: 1. Хьайбан нихь. 2. Устаглан тлера доаккх из. 3. Барзкъа е кхыдола хлама тегаш, плелгах болл из. 5. Тха хьувза кечал. 7. Боарам. 8. Клада тайпа. 9. Нихь тоаду маркхал. 10. Маша беча тлалхх йоалл из. 11. Чиллах даь клада. 12. Тлалхх длоахалла тоха аьхинг. 13. Шийла ха.

Оттаяьй Боракиев С.

Кроссворда дашхаргаш – 14-ча оаглон тла.

ДОШЛОРГ

Боал (ба) – 1) плата за помол;

2) плата натуральным товаром

Гуришк (да) – в старину мелкая монета

Горттор (да) – опорный столб

Доммалха (я) – пыльца

Дургал (я) – нектар

Жерч – (мн. ч.) овцы

Сирсай (ба) – жук-олень

Текъачоапилг (я) – богомол

ТовгIа (я) – жаровня

Хийдустарг (я) – водомерка

Хьай (да) – кормушка

Юзарг (я) – сосиска

«СЕЛААД» (РАДУГА) №8

Детский журнал.

Учредитель – Правительство

Республики Ингушетия.

Издается с сентября 1986 года

на ингушском языке.

Зарегистрирован Управлением

Федеральной службы

по надзору в сфере связи,

информационных технологий

и массовых коммуникаций

по Республике Ингушетия.

Регистрационный номер

ПИ № ТУ06 – 00029

от 19 сентября 2019 г.

Главный редактор Б. Х. Горчханов.

Заместитель гл. редактора Р. С. Келигова.

Старший редактор М. М. Наурузова.

Художественный редактор А. Х. Даурбекова.

Корректор С. Я. Арчаков.

Обложка художника Д. С. Гудантовой.

Сдано в набор 22.06.2022 г.

Подписано к печати 23.08.2022 г.

Дата выхода в свет 06.09.2022 г.

Формат 60х84 1/8.

Бумага офсетная.

Печать офсетная. Усл. п. л. 2.

Уч.-изд. л. 2,2.

Тираж 2080. Заказ 220308.

Адрес редакции и издателя:

386100, Ингушетия Респ.,

г. Назрань, тер. Центральный округ,

пр-кт И. Базоркина, 3а.

Электронный адрес: selaad.ri@mail.ru

Телефоны: гл. редактор – 22-70-97,

отделы и бухгалтерия – 22-70-96.

Отпечатано в АО «Издательство «КЗ»,

г. Минводы, ул. 50 лет Октября, 67.